

Arkivsaksnr. 23/15148-1
Saksbehandler Elisabeth Sørvin Kristensen

Saksgang	Møtedato
Miljø-, idrett-, kultur- og samfunnsutviklingsutvalget	08.11.2023
Formannskapet	14.11.2023

Forskuttering av spillemidler

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

Tromsø kommune etablerer et fond til forskuttering av spillemidler for ordinære anlegg. Midlene til dette søkes innarbeidet i kommunens økonomi- og handlingsprogram fra og med 2025. Det skal forskutteres 85 % av godkjent søknadssum til anlegg prioritert i kommunedelplanens handlingsprogram. Tilskuddsmottaker plikter å følge krav og vilkår i spillemiddelbestemmelsene, samt de kommunale retningslinjene vedlagt saken.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Mette Mohåg
Direktør for bymiljø

Hva saken gjelder

Vurdering av om Tromsø kommune skal forskuttere spillemidler.

Saksutredning

I behandlingen av Kommunedelplanen for idrett og friluftsliv 2023-2026 vedtok Kommunestyret i møte 3. mai 2023 ([sak 0040/23](#)) blant annet:

«...

2.- Kommunedirektøren bes utrede og legge frem en egen sak om ordning med mellomfinansiering av spillemidler, som kan stimulere til utvikling av anlegg via forskuttering av spillemidler.»

Kort om spillemiddelordningen

Spillemidler er overskuddet fra de forskjellige spillene som administreres og drives av Norsk Tipping. Midlene fordeles av Kulturdepartementet til forskjellige allmennyttige formål, hvor en stor del av dette fordeles til idrettsformål. Den største andelen av midlene til idrettsformål går til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet i kommunene. Gjennom en søknadsprosess kan idrettslag, frivillige organisasjoner og kommuner søke støtte til bygging, oppgradering og vedlikehold av idrettsanlegg.

Spillemidlene anses som den mest avgjørende finansieringskilden for å realisere idrettsprosjekter. Uten spillemidler ville det vært utfordrende å bygge idrettsanlegg på grunn av begrensede lokale budsjetter, både hos kommunen og de frivillige lagene.

Utfordringen med spillemiddelordningen er at søknadsbeløpene er større enn de årlige bevilgningene. Dette resulterer i et betydelig etterslep. I tildelingsåret 2023 ble litt under 33,3 % av samlet søknadssum innvilget, noe som gir en gjennomsnittlig ventetid på 2 år. Det innebærer at søkere må forvente å måtte søke flere år før spillemidler innvilges. For frivillige lag og foreninger er dette utfordrende og kostnadskrevende, ettersom de må finne andre finansielle løsninger i påvente av utbetalingen av spillemidler. Mellomfinansiering i form av forskuttering fra kommunen gjør at frivillige lag og foreninger får realisert anleggene sine uten å måtte vente i flere år på spillemidler.

Hva vil det si å forskuttere spillemidler?

Å forskuttere spillemidler betyr at en kommune eller en annen offentlig instans bevilger egne midler på forhånd for å finansiere et prosjekt som ved et senere tidspunkt vil få tildelt spillemidler. Det er en forutsetning for forskuttering at idrettslaget har fått godkjent sin søknad hos kommunen og fylkeskommunen, men fortsatt venter på å få tildelt spillemidler og få utbetalt disse. Forskutteringen fungerer dermed som en midlertidig finansieringsløsning for frivillige lag og foreninger, slik at de slipper å stå for dette selv.

Hvorfor forskuttere spillemidler?

Det å investere i idrettsanlegg er en god investering i folkehelse. I rapporten fra Vista Analyse «*Nytten av idrettsanlegg og betydning for fysisk aktivitet*» peker man på at det er en klar sammenheng mellom investeringer i idrettsanlegg og mengden fysisk aktivitet. Videre viser rapporten en sammenheng mellom fysisk aktivitet og samfunnsgevinster som økt arbeidsinnsats og bedre helse. Vista Analyse beregnet i rapporten at for hver krone investert i idrettsanlegg får samfunnet tre kroner tilbake. Sett i et større perspektiv vil 10 millioner kroner investert i idrettsanlegg medføre en samfunnsøkonomisk gevinst på 30 millioner kroner.

Det å forskuttere spillemidler til frivillige lag og foreninger, er et tiltak som kan bidra til bedre rammevilkår og økt anleggsutbygging i Tromsø kommune. Praksisen gjør det mulig for frivillige lag og foreninger å realisere anlegg tidligere og rimeligere, enn hvis de må stå ansvarlige for mellomfinansieringen selv.

Politisk forankring

Den viktigste målgruppen for bruk av spillemidler til idrettsformål er barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år). Forskuttering av spillemidler til frivillige lag og foreninger vil derfor komme denne målgruppen til gode, i tråd med kommunens prioriterte satsningsområde om å sette de unge først.

Å forskuttere spillemidler kan også knyttes til flere av Tromsø kommunes planer og målsetninger. I kommuneplanens samfunnsdel «Tromsø vil», fremgår det at Tromsø kommune skal «*Stimulere til økt samskaping mellom innbyggere, frivillig sektor, næringsliv og kommunen*», noe forskuttering av spillemidler vil bidra til. Det vil også bidra til et av hovedpunktene i planen, nemlig at «*Tromsø vil ha aktive innbyggere som har mulighet til å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet gjennom hele livet*».

I kommunedelplanen for idrett og friluftsliv 2023-2026 er hovedmålet at «*Tromsø kommune skal bidra til å øke det fysiske aktivitetsnivået i befolkningen gjennom å tilrettelegge for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv året rundt*». Kommunedelplanen er videre delt opp i fire delmål med tilhørende tiltak for planperioden. To av tiltakene kan kobles opp mot forskuttering av spillemidler til idrettslag:

- Delmål 1 – NOK: Tromsø kommune skal arbeide for etablering av nye anlegg både i kommunal og privat regi i samsvar med prinsippene for arealplanlegging og anleggsutvikling.
- Delmål 4 – ENGASJERT: Tromsø kommune skal styrke rammene for frivillige og lokale initiativ som gir økt fysisk aktivitet og engasjement.

Også i den politiske plattformen Romssa-erklæringen, kan dette kobles opp til et av punktene. I erklæringen fremgår det på temaet idrett, at samarbeidspartiene vil styrke idrettslag og organisasjoner økonomisk for å få ned kostnadene for barn og unge til å delta. Ved at kommunen hjelper til med mellomfinansieringen vil idrettslag kunne bruke mindre penger på renter og avdrag, og heller prioritere aktivitet.

For idrettslagene

En annen årsak til at det er viktig å forskuttere spillemidler er at finansiering av anlegg i Troms og Finnmark i større grad er avhengig av lån enn resten av landet. Ifølge Troms og Finnmark idrettskrets har gjennomsnittlig finansiering av idrettsanlegg sett slik ut i perioden 2016-2022:

	Troms og Finnmark	Norge
Spillemidler	16,7 %	18,7 %
Egenkapital	14 %	39,4 %
Lån	52 %	24,6 %

Man må her lese tabellen som enkeltpunkt og ikke se spillemidler, egenkapital og lån sammenlagt (det blir ikke 100 % til sammen). Dugnad, offentlige og private tilskudd kommer i tillegg.

Årsaken til disse forskjellene er ifølge idrettskretsen flere. For det første har Troms og Finnmark historisk sett fattigere kommuner enn andre fylker lengre sør. I tillegg har idrettslagene mindre egenkapital ettersom at vi har merkbart mindre næringsliv som kan sponse anlegg sammenlignet med andre regioner. Det er altså mindre midler tilgjengelig for egenfinansiering, i det nordnorske samfunnet enn i landet ellers.

Som man kan se av tabellen utgjør spillemidler i gjennomsnitt en mindre del av finansieringen av anleggene i Troms og Finnmark. Dette til tross for at kommunene i Troms og Finnmark får et tillegg i spillemidlene på 25%, og Tromsø kommune får ytterligere et pressområdetillegg på 15%. Dette henger sammen med at kostnadene ved å bygge anlegg i Troms og Finnmark er høyere enn resten av landet.

I tillegg er det flere eksempler fra idretten som viser at sluttregningen kan bli betydelig høyere på grunn av mellomfinansieringslån. Dette kan medføre at 10-15% av totalkostnaden på idrettsanlegget går med til å betale lånet. Et lokalt eksempel er IF Fløya som endte opp med en kostnad på 360.000 kroner på sitt mellomfinansieringslån på 1 million (6 % rente i 5 år). Dette på et anlegg med totalkostnad på 4 millioner. Med andre ord pådro anlegget seg en tilleggskostnad på nesten 10% som følge av behovet for et mellomfinansieringslån. Et annet eksempel er fra Bjarg IL i Bergen kommune som har søkt og fått innvilget en søknad om spillemidler på 880.000 kr for en kunstgressbane. To år senere har de fortsatt ikke mottatt midlene, noe som hittil har påført dem en rentekostnad på 200.000 kr.

Hva sier idretten?

Å innføre forskuttering av spillemidler er en kampsak på alle nivåer i norsk idrett.

På nasjonalt nivå har Norges idrettsforbund vedtatt i sin langtidsplan «Idretten vil» et mål om at: «*Utbetaling av spillemidler skal skje når anleggsbyggingen er igangsatt, ...*»

I Troms og Finnmark idrettskrets strategiske plattform for 2020-2024 «Idretten skal» fremgår det at idrettskretsen skal «skape gode rammevilkår til idrettslag som ønsker å bygge nye idrettsanlegg». Videre har kretsen nylig vedtatt en resolusjon hvor de ber kommunene bidra til mellomfinansiering av spillemidler til anlegg.

Lokalt har Tromsø idrettsråd to vedtatte arbeidsmål vedrørende anlegg:

- Tromsø idrettsråd skal arbeide for at kostnadene til bygging, drift og vedlikehold av idrettsanlegg ikke fører til så høye priser på trening og arrangement, at det går ut over idrettsdeltakelse, noe som gjelder uavhengig av om eierskapet til idrettsanlegg ligger i kommunen eller i idrettslagene.
- Tromsø idrettsråd skal arbeide for etablering av nye idrettsanlegg. Prioritere arbeidet med å avsette arealer til idrettsanlegg i kommunens planverk og ved etablering av nye skoler og boligområder. Idrettsrådet skal også jobbe aktivt for å øke vedlikeholdet av eksisterende idrettsanlegg.

Hva gjør andre kommuner?

Flere kommuner praktiserer forskuttering av spillemidler. Administrasjonens gjennomgang viser at større kommuner som Asker, Fredrikstad, Drammen, Bærum og Porsgrunn bruker denne praksisen, mens Trondheim og Bergen ikke gjør det.

Totalbeløpet som forskutteres pr år varierer stort sett mellom 5 og 10 millioner hos kommunene administrasjonen har sett på.

Alle kommunene administrasjonen har sett på med unntak av Fredrikstad kommune, har forskuttering av spillemidler som en rentefri praksis. Dette for at effekten av tiltaket skal være størst mulig for idrettslagene.

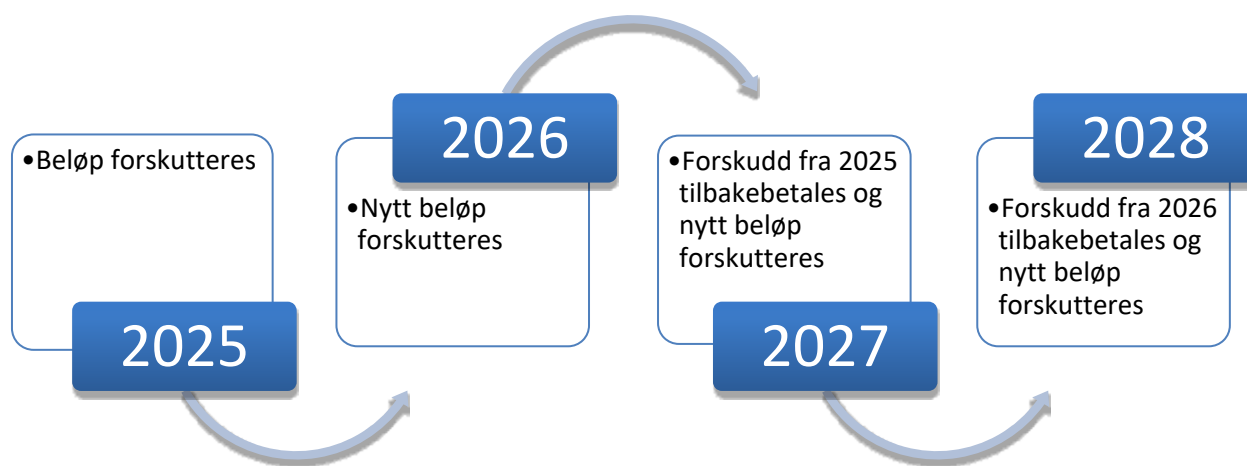
I Drammen, Harstad, Porsgrunn og Fredrikstad finansieres forskutteringen gjennom midler avsatt på et eget fond. Harstad finansierer dette gjennom kommunes disposisjonsfond,

Fredrikstad og Porsgrunn gjennom et eget forskutteringsfond, mens Drammen finansierer dette fra et ubundet investeringsfond. Resten av kommunen finansierer dette over driftsbudsjettet.

Konsekvenser for Tromsø kommune

Å forskuttere spillemidler vil innebære at Tromsø kommune må legge ut det forskutterte beløpet i to til tre år før man får tilbakebetalt spillemidlene. I dag er etterslepet på spillemidler i Troms og Finnmark fylkeskommune rundt 2 år.

Figuren under viser hvordan kontantstrømmen for Tromsø kommune i 2025-2027 vil være dersom kommunen går inn for å forskuttere spillemidler:

I figuren kan vi se at det går to år fra beløpet forskutteres, til beløpet tilbakebetales. Fra og med 2027 vil det tilbakebetales samme beløp som det forskutteres, hvis kommunen forskutterer samme sum hvert år.

Administrativ oppfølging

Ordningen vil kreve administrativ oppfølging, men ifølge Harstad kommune dekkes det innenfor lønnsutgiftene til saksbehandlerne som allerede er ansatt på feltet. Utover det har de kun kostnader ved lånebeløpet.

Konklusjon

Det er et betydelig behov for flere idrettsanlegg i Tromsø kommune. Dersom kommunen ønsker at idrettslag skal ta ansvar for å bygge egne anlegg, vil forskuttering av spillemidler bidra til å skape bedre rammebetingelser i prosessen og raskere realisering av anlegg. Etterslepet på i overkant av 2 år på utbetaling av spillemidlene, medfører at anleggsutviklingen hos idrettslag blir ekstra ressurskrevende (8-10% i ekstra kostnader).

Ønsket om forskuttering av spillemidler er solid forankret hos Tromsø idrettsråd, Troms og Finnmark fylkeskommune og Norges idrettsforbund. Ordningen med forskuttering av spillemidler er godt utprøvd i sammenlignbare kommuner og administrasjonen har mottatt positive tilbakemeldinger om ordningen fra flere kommuner i storkommunenettverket.

Administrasjonen har utarbeidet vedlagte retningslinjer basert på retningslinjene fra andre kommuner. Faktagrunnlag og sammenligning innhentet fra andre sammenlignbare kommuner, samt utdypende informasjon om forskuttering av spillemidler ligger også som vedlegg til saken.

Forslag til innstilling

Tromsø kommune etablerer et fond til forskuttering av spillemidler for ordinære anlegg. Midlene til dette søkes innarbeidet i kommunens økonomi- og handlingsprogram fra og med 2025. Det skal forskutteres 85 % av godkjent søknadssum til anlegg prioritert i kommunedelplanens handlingsprogram. Tilskuddsmottaker plikter å følge krav og vilkår i spillemiddelbestemmelsene, samt de kommunale retningslinjene vedlagt saken.

Vedtakskompetanse

Formannskapet

Vedlegg

Forslag til retningslinjer til forskuttering av spillemidler
Forskuttering av spillemidler - vedlegg